SKO

PKO Bank Polski

KOMPLET SCENARIUSZY LEKCJI O FINANSACH DLA NAUCZYCIELA

Lekcja 1, klasy I-III
Czy pieniądze są nam potrzebne?

Materiał został objęty
patronatem honorowym
Ministra Edukacji Narodowej

MINISTER
EDUKACJI
NARODOWEJ

PKO Bank Polski

Lekcja 1
Klasy I-III

CZY PIENIĄDZE SĄ NAM POTRZEBNE?

CZY PIENIĄDZE SĄ NAM POTRZEBNE?

WPROWADZENIE MERYTORYCZNE:

Trudno sobie dzisiaj wyobrazić funkcjonowanie gospodarki bez pieniądza. Jest to wielki wynalazek ludzkości. W przeszłości pieniądz miał różne formy. W różnych kulturach używano rozmaitych towarów i przedmiotów, które pełniły rolę pieniądza, np. skóry, sól, bydło, kamienie, muszelki, świecidełka, a potem metale, najpierw nieszlachetne, takie jak żelazo, brąz, miedź, a z czasem metale szlachetne – srebro i złoto.

Pieniądzem więc może być wszystko, co ludzie zaakceptują jako formę rozliczania się za kupowane i sprzedawane rzeczy i usługi (środek płatniczy). Szczególnie istotne jest, żeby akceptowany powszechnie pieniądz miał takie cechy, jak: trwałość, podzielność, łatwość przenoszenia i przechowywania. Trudno płacić dobrem, które szybko się psuje lub którego nie można podzielić na mniejsze części.

Pieniądz pełni kilka podstawowych funkcji:

- wyraża wartość dobra lub usługi, wskazując, ile jest warta dana rzecz w przeliczeniu na inne. To ułatwia handel. Kiedy „wymyślono" pieniądz, ludzie nie musieli już zastanawiać się, czy na przykład opłaca im się wymienić cztery kilo ryb na trzy metry tkaniny. Umieli przeliczyć wartość ryb w pieniądzu i stwierdzić, czy jest taka sama jak wartość proponowanej przez kupca tkaniny;
- mierzy płatności odroczone, które mogą być dokonywane dopiero w późniejszym czasie; umożliwia zaciąganie pożyczek, które będą spłacone w przyszłości. Jeśli kupiec potrzebuje środków, by za nie zakupić towary, którymi będzie handlował w przyszłości, może zaciągnąć pożyczkę. Spłaci ją w przyszłości – wtedy, gdy sprzeda towary;
- służy do przechowywania wartości (oszczędzania, tezauryzacji*), dzięki czemu ludzie mogą odłożyć część dochodu i wydać go dopiero w przyszłości, wiedząc, że oszczędności nie stracą swojej wartości;
- służy do zapłaty za kupowane dobra i usługi – stanowi powszechnie akceptowany środek płatniczy.

OPIS LEKCJI:

Lekcja omawia podstawowe zagadnienia związane z pieniądzem i jego znaczeniem w codziennym życiu. W trakcie zajęć uczniowie szukają odpowiedzi na pytania – czy pieniądze są nam potrzebne, dlaczego ludzie posługują się pieniędzmi, skąd mają pieniądze? Wykonują zadania i rozwiązują problemy bliskie ich doświadczeniom, nabywają wiedzę dotyczącą funkcji pieniądza, wyglądu i nominałów polskich monet i banknotów, doskonalą umiejętności wykonywania prostych obliczeń pieniężnych, z którymi mogą się spotkać w sytuacjach codziennych, rozwijają umiejętności współpracy w grupie oraz uświadamiają sobie zależność pomiędzy pracą a zarabianiem.

*tezauryzacja, czyli gromadzenie i przechowywanie dóbr materialnych o dużej wartości.

CELE LEKCJI:

Uczeń powinien:
- rozumieć pojęcie pieniądza,
- wyjaśniać, dlaczego ludzie posługują się pieniądzem,
- wiedzieć, jak nazywa się pieniądz, którym posługujemy się na co dzień,
- określać, jakie funkcje pełni pieniądz,
- rozumieć związki, jakie zachodzą pomiędzy pracą a zarabianiem pieniędzy.

POJĘCIA KLUCZOWE:

- monety,
- banknoty,
- złoty polski,
- pieniądz,
- euro.

TREŚCI PROGRAMOWE:

Treści nauczania – wymagania szczegółowe:

Edukacja społeczna. Uczeń:
- ma rozeznanie, że pieniądze otrzymuje się za pracę; dostosowuje swe oczekiwania do realiów ekonomicznych rodziny.

Edukacja matematyczna. Uczeń:
w zakresie liczenia i sprawności rachunkowych:
- radzi sobie w sytuacjach życiowych, których pomyślne zakończenie wymaga dodawania lub odejmowania,

w zakresie obliczeń pieniężnych:
- zna będące w obiegu monety i banknot o wartości 10 zł oraz zna wartość nabywczą monet i radzi sobie w sytuacji kupna-sprzedaży.

Edukacja polonistyczna. Uczeń:
korzysta z informacji:
- uważnie słucha wypowiedzi i korzysta z przekazywanych informacji.

Edukacja społeczna. Uczeń:
- wie, jak ważna jest praca w życiu człowieka; wie, jaki zawód wykonują jego najbliżsi.

Edukacja matematyczna. Uczeń:
- wykonuje łatwe obliczenia pieniężne (cena, ilość, wartość) i radzi sobie w sytuacjach codziennych wymagających takich umiejętności.

METODY:

- praca z tekstem,
- praca w grupach,
- dyskusja,
- elementy burzy mózgów,
- krzyżówka, rebus.

MATERIAŁY POMOCNICZE:

Nr 1 – rebus
Nr 2 – krzyżówka
Nr 3 – fragment książki Carla Collodiego „Pinokio"
Nr 4 – zadania dla grup

CZAS:

2 godziny lekcyjne

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Na początku lekcji zaproponuj uczniom, aby rozwiązali rebus (materiał pomocniczy nr 1). Powiedz, że hasło rebusu będzie tematem dzisiejszej lekcji. Po wykonaniu ćwiczenia zapytaj, o czym będziecie rozmawiać na zajęciach?

2. Poproś kilku ochotników, aby wytłumaczyli – czym są pieniądze? Pokaż uczniom przyniesione np. muszelki, zapałki, koraliki – zapytaj, czy te przedmioty mogłyby pełnić rolę pieniądza? Posłuchaj wypowiedzi uczniów, a podsumowując, wyjaśnij, że pieniądzem może być wszystko, cokolwiek ludzie zaakceptują w tej roli. Zwróć uwagę, że nie zawsze pieniądzem były banknoty i monety – jak obecnie. Rolę pieniądza pełniły różne rzeczy, np. sól, herbata, muszelki, zwierzęta, bursztyn, suszone ryby, różne metale, tytoń, paciorki, kość słoniowa. Zaznacz, że współcześnie coraz częściej mamy do czynienia z pieniądzem, którego nie widzimy. Tak się dzieje, gdy płacimy na przykład kartą – są to tak zwane transakcje bezgotówkowe.

3. Poproś uczniów, aby, pracując w parach, rozwiązali krzyżówkę (materiał pomocniczy nr 2). Wyjaśnij, że hasło krzyżówki jest nazwą pieniądza, którym posługujemy się w Polsce. Po wykonaniu ćwiczenia zwróć uwagę, że polski pieniądz nazywa się złoty polski, a nie jak powszechnie i potocznie się mówi: złotówka (złotówka to moneta o wartości 1 zł). Wyjaśnij, że 1 złoty dzieli się na 100 groszy. Korzystając ze strony internetowej Narodowego Banku Polskiego http://www.nbp.pl/home.aspx?f=/banknoty_i_monety/banknoty_obiegowe.html, omów wygląd i nominały pieniędzy, którymi posługujemy się na co dzień. Zaznacz, że każdy kraj posiada swój własny pieniądz. Zapytaj, czy uczniowie byli kiedyś za granicą, czy pamiętają, jak nazywały się pieniądze, których tam używali? Zwróć uwagę, że niektóre państwa zgodziły się nawet na wprowadzenie wspólnego pieniądza. Jest to kilkanaście państw Unii Europejskiej, które przyjęły wspólny europejski pieniądz – euro. Polska też może dołączyć kiedyś do tych państw – zrezygnujemy wówczas ze złotego, a środkiem płatniczym w naszym kraju stanie się właśnie euro.

4. Zaproponuj uczniom krótkie ćwiczenie – poproś, aby wyobrazili sobie, że przenieśli się do kraju, w którym nie ma pieniędzy. Porozmawiaj, jak wyglądałoby życie mieszkańców tego państwa. Poproś o podawanie skutków takiego stanu. Zapisuj wszystkie spostrzeżenia na tablicy. Na tym etapie wypowiedzi uczniów nie powinny być oceniane i selekcjonowane. Podsumowując, zwróć uwagę, czy wśród wymienionych przez uczniów pomysłów przeważają skutki pozytywne, czy raczej negatywne.

5. Zapytaj uczniów, czy słyszeli o drewnianym pajacyku o imieniu Pinokio, czy znają jego historię? Porozmawiaj krótko o znanych im przygodach Pinokia i skojarzeniach związanych z tą postacią.

6. Po krótkim wstępie przeczytaj (lub poproś o to ochotników) fragment książki Carla Collodiego „Pinokio" opisujący jedną z przygód Pinokia (materiał pomocniczy nr 3). Poproś o uważne słuchanie tekstu. Następnie porozmawiaj z uczniami o opisanej sytuacji. Zapytaj – kogo spotkał Pinokio? Po co były mu potrzebne pieniądze? Jak chciał zdobyć potrzebną sumę? Jak nazywały się pieniądze, którymi posługiwano się w kraju Pinokia?

7. Odwołując się do wypowiedzi uczniów i przeczytanego fragmentu tekstu literackiego, omów funkcje pieniądza:
   - jako środka płatniczego – jest powszechnie akceptowanym środkiem płatniczym (w przeczytanym tekście soldy były powszechnie akceptowanym środkiem płatniczym – handlarz starzyzną za cztery soldy kupił od Pinokia elementarz, za które to soldy ten mógł kupić bilet do teatru);

- miernika wartości – wyraża wartość dobra lub usługi (bilet do teatru był wart cztery soldy);
- środka przechowywania wartości, ponieważ można je wykorzystać w przyszłości – (gdyby Pinokio nie wydał pieniędzy uzyskanych ze sprzedaży elementarza, ale odłożył je na przyszłość, soldy stałyby się oszczędnościami – byłyby środkiem tezauryzacji).

8. Porozmawiaj z uczniami o tym, czy oni posiadają własne pieniądze, skąd je mają – czy dostają kieszonkowe, otrzymują w prezencie od bliskich, czy może dostają za wykonywanie drobnych prac? Zwracaj uwagę, by tematem wypowiedzi były źródła dochodów, a nie kwoty czy wielkość posiadanych środków. Następnie zapytaj, skąd dorośli mają pieniądze? Propozycje uczniów zapisuj na tablicy. Podsumowując wypowiedzi uczniów, podkreśl te, które jako źródło posiadania pieniędzy wskazywały pracę. Zaznacz, że podstawowym źródłem dochodów dla większości rodzin (gospodarstw domowych) jest praca najemna, czyli zatrudnienie, za którą (zatrudnieni) otrzymują płacę. Ale też ludzie mogą czerpać dochody z użytkowanego przez siebie gospodarstwa rolnego, z pracy na własny rachunek (np. prowadząc własną firmę). Część ludzi utrzymuje się z emerytur (np. ludzie starsi), rent (np. chorzy czy osoby niepełnosprawne) lub innych zasiłków, (np. bezrobotni). Można dochody czerpać również z wynajmu budynków, mieszkań, oszczędności (odsetki).

9. Podziel klasę na 5 grup, poproś, by przedstawiciel każdej grupy wylosował dla zespołu zadanie do wykonania (materiał pomocniczy nr 4). Określ czas na wykonanie poleceń. W trakcie ćwiczenia kontroluj pracę uczniów, dopilnuj, czy prawidłowo dokonują obliczeń. Następnie poproś o wymianę zadań pomiędzy grupami (w ten sposób wszyscy uczniowie będą mieli możliwość wykonania wszystkich zadań). Po zakończeniu pracy poproś zespoły, aby zaprezentowały wykonanie swoich zadań. Sprawdź wyniki obliczeń, omów pracę każdej grupy, zwróć uwagę, czy prace zostały wykonane zgodnie z poleceniami. Każdą prezentację nagrodźcie brawami.

MATERIAŁY POMOCNICZE:

Materiał pomocniczy nr 1:

Rebus

.....karz

wiś.....e

wielbł.....

.....gar

Hasło: .....

Rozwiązanie: Pieniądze

Materiał pomocniczy nr 2:

Krzyżówka

Wpiszcie nazwy rzeczy przedstawionych na obrazkach w odpowiednie miejsca w krzyżówce, litery utworzone w zaznaczonej kolumnie utworzą hasło.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

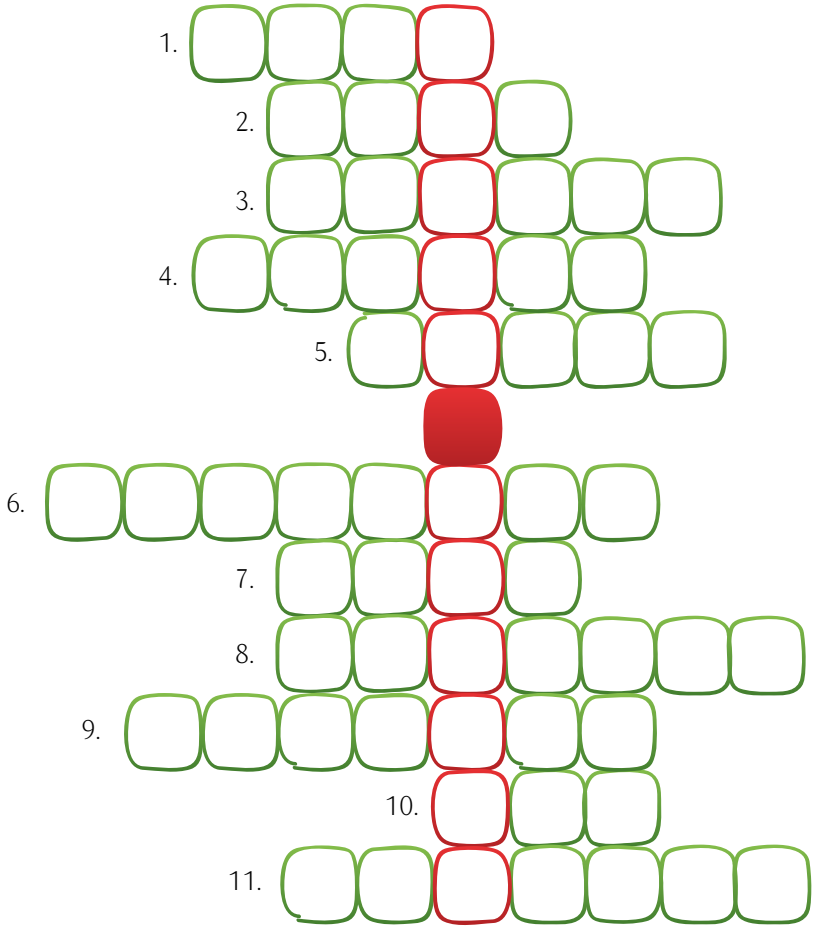

Hasło: .....

Tak nazywa się pieniądz, którym posługujemy się w Polsce.

Rozwiązanie:

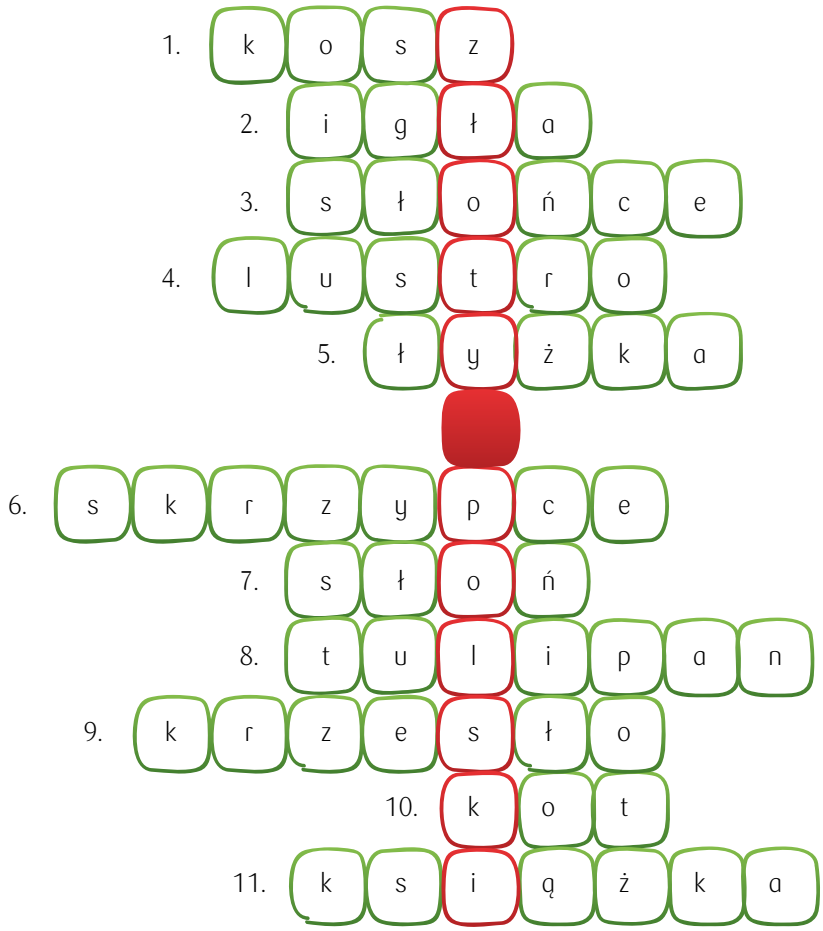

Materiał pomocniczy nr 3:

Fragment książki Carla Collodiego „Pinokio"

[Pinokio] wreszcie dotarł do wielkiego i gęsto zaludnionego placu. Gapie tłoczyli się wokół cyrkowego namiotu, zbudowanego z drewna i kolorowej tkaniny.
- Co to za namiot? – spytał Pinokio napotkanego chłopca.
- Wszystkie informacje są na afiszu, przeczytaj, to się dowiesz!
- Chętnie to uczyniłbym, ale właśnie dzisiaj nie umiem czytać.
- Ach ty kapuściana głowo! Przeczytam ci. Na tym plakacie ogniście czerwone litery tworzą napis:

WIELKI TEATR MARIONETEK
- Czy długo już trwa przedstawienie?
- Dopiero się zaczyna.
- Jaka jest cena biletu?
- Cztery soldy.
Pinokio, gnany chęcią obejrzenia przedstawienia, stracił poczucie przyzwoitości i zupełnie niezażenowany spytał obcego chłopca:
- Czy pożyczyłbyś mi do jutra cztery soldy?
- O tak, z miłą chęcią, ale właśnie dzisiaj nie mam pieniędzy – zakpił z Pinokia chłopiec.
- Może dałbyś cztery soldy za mój kubrak? – zaproponował pajacyk.
- A do czego byłby mi potrzebny papierowy kubraczek, który rozklei się przy pierwszym deszczu?
- A może wziąłbyś moje buty?
- Nadają się tylko na podpałkę.
- A jak ci się podoba moja czapeczka?
- Czapeczka ze skórki chleba – to doprawdy znakomita oferta, ale tylko dla myszy.
Pinokio kręcił się, jakby stał na rozżarzonych węglach. Miał w zanadrzu jeszcze jedną propozycję, ale nie miał odwagi jej złożyć. Zastanawiał się, wahał. W końcu się zdecydował:
- Czy dasz mi cztery soldy za ten nowiutki elementarz?
- Jestem dzieckiem i niczego nie kupuję od dzieci – odrzekł mały chłopiec [...].
- Ja mogę dać cztery soldy za ten elementarz – zaproponował handlarz starzyzną, który był świadkiem rozmowy.
Elementarz zmienił właściciela.

Źródło: Carlo Collodi „Pinokio", wyd. Zielona Sowa, Kraków 2009, s. 25.

Materiał pomocniczy nr 4:

Zadania dla grup

Wyobraźcie sobie, że zostaliście poproszeni o zaprojektowanie banknotu. Porozmawiajcie w grupie o tym, kogo lub co chcielibyście umieścić na „waszym" banknocie. Wybierzcie jeden pomysł i opracujcie projekt banknotu.

Grupa I

Rozwiążcie zadanie:
Ola ma w skarbonce następujące monety i banknoty:

Zakreślcie kółkiem tę zabawkę, którą może sobie kupić dziewczynka.

22 zł

15 zł

40 zł

18 zl

Grupa II

Rozwiążcie zadanie:

Grupa III

Rozwiążcie zadanie:

Wojtek kupił balony za 5 złotych. Jakimi monetami mógł zapłacić?

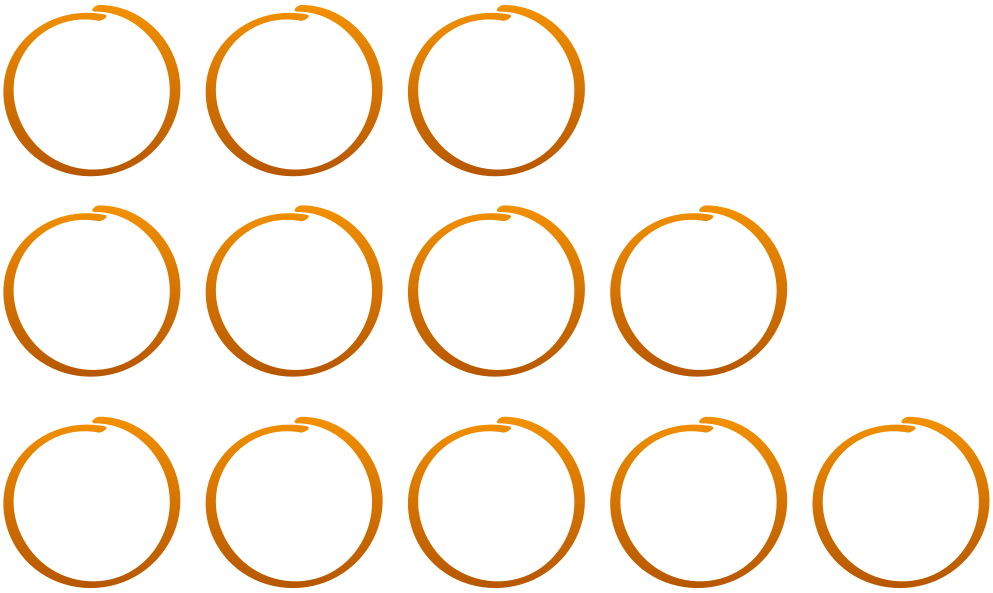

Grupa IV

Rozwiążcie zadanie:

Mama Janka poprosiła syna o kupno w pobliskim sklepie następujących rzeczy:

dwóch kartonów

trzech sztuk

dwóch kilogramów

jednej tabliczki

W sklepie okazało się, że ceny towarów, które miał kupić Janek, są następujące:

1 karton

1 kg

1 szt.

1 tabliczka

mama dała Jankowi

Obliczcie:

Ile Janek zapłaci za zakupy?

.....

Czy Jankowi wystarczyło pieniędzy?

.....

Ile pieniędzy Jankowi zabraknie lub ile otrzyma reszty?

.....